

LÄXAN SOM ETT MEDIERANDE REDSKAP

En kvalitativ studie om samarbetet
mellan skola och hem ur ett
läraperspektiv

HOMEWORK AS A MEDIATING TOOL

A qualitative study of cooperation
between school and home from a
teacher's perspective

Examensarbete i lärarutbildningen
Avancerad nivå 15 Högskolepoäng
Hösttermin 2012

Anna Johansson
Caroline Björkgren

Handledare: Gunbritt Tornberg
Examinator: Annelie Andersén

Resumé

Arbetets art: Examensarbete i lärarutbildningen, avancerad nivå, 15 hp
Högskolan i Skövde

Titel: Läxan som ett medierande redskap. En kvalitativ studie om samarbetet mellan skola och hem ur ett lärarperspektiv.

Sidantal: 35

Författare: Anna Johansson & Caroline Björkgren

Handledare: Gunbritt Tornberg

Datum: Januari 2013

Nyckelord: läxa, samarbete, kommunikation, medierande redskap, skola, hem, elever, lärare, vårdnadshavare.

Studiens syfte var att ta del och göra en analys av lärares erfarenheter av samarbete med vårdnadshavare avgränsat till stöd i elevernas läxor. Vi ville identifiera betydande faktorer för ett samarbete mellan skola och hem och ta del av lärares eventuella visioner om ett utvecklat samarbete. Studien bygger på kvalitativa intervjuer med sex verksamma lärare i årskurs 1-3. Vi har utgått från begrepp ur ett sociokulturellt och socialekologiskt perspektiv i vår tolkning av det empiriska materialet. Resultatet visar att lärarna anser att det är viktigt med ett samarbete mellan skola och hem kring läxorna. Läxan framställs som ett medierande redskap för samarbetet där elevens omvärld, skola och hem, sammanförs. Läxan som ett medierande redskap betyder att det är ett redskap som är färgat av vår kultur och ett verktyg för kommunikation. Viktiga faktorer för samarbetet mellan skola och hem är begreppen *tydlighet* och *förhållningssätt*. Konkret betyder det: att ge information, att ge läxan i tid, att praktisera en öppen kommunikation och att vara tydlig.

Abstract

Study: Degree project in teacher education, Advanced level, 15 hp
University of Skövde

Title: Homework as a mediating tool. A qualitative study of cooperation between school and home from a teacher's perspective.

Number of pages: 35

Author: Anna Johansson & Caroline Björkgren

Tutor: Gunbritt Tornberg

Date: January 2013

Keywords: homework, cooperation, communication, mediating tool, school, home, pupils, teacher, legal guardian.

The aim of this study was to take part of and analyze teachers' experiences of cooperation with legal guardians concerning the support to students in their process of doing homework. We aimed to identify factors of importance for cooperation between schools and homes and look into teachers' visions to develop this. The study is based on qualitative interviews with six active primary teachers. We have utilized a socio-cultural and social-ecological perspective in our interpretation on the empirical material. The result shows that the teachers believe that there is a significant importance to have this cooperation between schools and home regarding homework. Homework is presented as a mediating tool for cooperation where the students' surrounding world, school and home are brought together. Homework as a mediating tool is a tool colored by our culture and is used for communication. Important factors for the cooperation between schools and homes are *clearness* and *approach*, which means providing information, giving homework on time, having open communications and transparency.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Inledning.....	1
Syfte.....	2
Frågeställningar	3
Begreppsbeskrivning	3
Läxa.....	3
Mediering	3
Samarbete och samspel	4
Vårdnadshavare och förälder	4
Tidigare forskning.....	4
Förhållningssätt	3
Föräldrars förutsättningar och roller.....	5
Kommunikation och samarbete	5
Läxans karaktär och syfte	6
Sammanfattning	7
Teori	7
Samspel	8
Kommunikation	8
Omvärlden.....	9
Roller	9
Metod.....	10
Metodval	11
Provintervju.....	12
Urval och rekrytering.....	12
Genomförande	13

Bearbetning och analys	13
Trovärdighet.....	14
Etiska aspekter	15
Resultat.....	15
Beskrivning av resultat	16
Samarbetets karaktär	16
Fysisk kommunikation	16
Skriftlig kommunikation	17
Muntlig kommunikation.....	17
Samarbetets betydelse.....	18
Stöd till vårdnadshavare.....	18
Konkret stöd	18
Förhållningssätt som stöd	20
Lärarnas visioner av samarbete.....	21
Samarbetets utvecklingsmöjligheter.....	22
Tolkning av resultatet.....	23
Diskussion.....	25
Metoddiskussion	25
Resultatdiskussion.....	27
Läxan som medel för samarbete	27
Faktorer för samarbetet	28
Bristande stöd och möjligheter till utveckling.....	28
Etiskt förhållningssätt.....	30
Skolans värdegrund	30
Avslutande reflektion	31
Referenser	32

Bilaga 1 34

Bilaga 2 35

Bakgrund

Läxan är ett fenomen som de flesta blir bekanta med under sin skolgång, därför anser vi att det är intressant att forska inom området. Studien ska analysera lärares erfarenheter och visioner av samarbetet mellan skola och hem. Vårt ämnesval motiveras av den tidigare forskningen som finns presenterad. Vi synliggör begrepp ur den sociokulturella och socialekologiska teorin som används för att förstå studiens resultat.

Inledning

Våra erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) i lärarutbildningen talar för att det finns eventuella brister i kontakten mellan skola och hem. Det handlar främst om kontakten och samarbetet mellan skola och hem vid elevernas skolgång, då det gäller arbete som eleverna förväntas utföra i hemmet. Vår studie handlar om samarbetet mellan skola och hem när det gäller elevers läxor. Det kommer främst att fokuseras på hur samarbetet kan utvecklas mellan skola och hem ur ett lärarperspektiv.

Läroplanen (LGR 11, Utbildningsdepartementet, 2011) hävdar att skolan och hemmet har ett gemensamt ansvar för elevers skolgång. Samarbetet ska bidra till goda förutsättningar för elevers utveckling och lärande. Enligt LGR 11 har lärare i uppgift att hålla vårdnadshavarna informerade om elevers skolprestationer och trivsel. Som grund för samarbetet mellan skola och hem ska lärare tydligt framhålla skolans mål, normer och regler. Skollagen (SFS 2010:800, kap.3, 4§) betonar att vårdnadshavarna ska vara informerade om elevens utveckling i skolan och även få möjligheten att kunna påverka sitt barns skolgång (kap.4, 12§). Enligt läroplanen (LGR 11, Utbildningsdepartementet, 2011) ska skolan vara likvärdig för alla och skolan ska ta hänsyn till elever med olika förutsättningar och behov.

Kimber (u.å.) påpekar att lärarens sätt att bemöta elevernas föräldrar är betydande för hur kontakten utvecklas mellan skola och hem. Vidare menar författaren att varje skola borde ha strategier över hur lärarna ska samverka med elevernas föräldrar. Elever till föräldrar som inte visar intresse och engagemang för sitt barns skolarbete får inte samma förutsättningar för en god skolgång jämfört med elever vilkas föräldrar är skolintresserade. Även Högdin (2007) belyser skillnader av föräldrars stöd i elevens skolgång. Högdins rapport visar att vissa föräldrar utan vidareutbildning är oroliga över att de ska vilseleda sina barn i skolarbetet och på grund av detta är stödet lägst hos dem. Föräldrar som har utbildat sig vidare efter grundskolan ser däremot skola och hem som något gemensamt, där målet är att utbilda barnen. Enligt Vinnerljung, Berlin och Hjern (2010) visar tidigare forskning på att elevers dåliga resultat i skolan har flera orsaker. Orsaker som ligger bakom kan vara individ-, familje- eller skolrelaterade. En familjerelaterad faktor kan vara ett bristande stöd hemifrån. Brodin (2008) belyser också att det är viktigt att skolan stöttar de föräldrar som av olika anledningar inte mår

bra och på grund av det inte kan vara en bra förebild för sina barn. Bremberg och Wennerholm Juslin (2005) har i sin studie kommit fram till att elever som får stöd hemifrån har en positiv attityd till skolan. Andersson (2003) belyser att samarbetet mellan skola och hem är viktigt oavsett om det uppstår några problem i elevens skolgång eller inte. Sverne (1992) menar att ansvaret på ett positivt samarbete mellan skolan och hemmet ligger hos skolan. Det är positivt för både skolan och hemmet att de förstår varandra och föräldrarna måste få vara delaktiga i skolan och följa arbetet som pågår. Det är viktigt att skolan lär känna hela elevens livssituation, både hur den är i skolan och i hemmet, för att kunna utveckla varje elev.

Enligt Painter (2004) är läxan en viktig del av inläringen hos eleverna och läxan är något som förväntas av lärare, föräldrar och elever. Genom läxan vidareutvecklar eleverna det de lärt sig i skolan och utvecklar också ett självständigt lärande. Cooper (2007) menar dock att för mycket läxor kan vara en stressfaktor för barnet och för familjen. Författaren menar att om båda vårdnadshavarna arbetar är det svårt att hitta tid för läxläsning när fritiden är begränsad. Fritiden behövs också för vila och nöjen. Cooper påpekar även att det kan bli för mycket inläring för barnet att både gå i skolan och sedan arbeta med skolarbete på fritiden genom läxor.

Vi är intresserade av ett eventuellt bristande intresse från vårdnadshavarna att stödja sina barn med läxorna, men vi kommer inte att fokusera på anledningarna till vårdnadshavarnas ointresse. Studien kommer att genomföras genom att ta del av och analysera lärares erfarenheter av och visioner om samarbetet mellan skola och hem. Detta tycker vi är intressant då läxan är en del av de flestas skolgång. Läxor är också ett fenomen som det finns många skilda uppfattningar av.

Utifrån det vi ovan har presenterat drar vi slutsatsen att ett samarbete mellan skola och hem är av betydelse för eleven. Detta motiverar oss att genomföra vår studie då vi endast hittat forskning kring vårdnadshavares attityder och inställningar till läxan och skolan, vilken syn elever, lärare och vårdnadshavare har på läxan och vad läxan kan få för konsekvenser. Forskning om vad som är viktigt för ett lyckat samarbete och dess framtida utvecklingsmöjligheter är vad vi känner till begränsad.

Ett övergripande syfte är att bidra till kunskap om hur samarbetet mellan skola och hem kan vara utformad och framförallt hur det skulle kunna utvecklas. Studien vänder sig till verksamma och blivande lärare, men även vårdnadshavare.

Syfte

Studiens syfte är att ta del och göra en analys av lärares erfarenheter av samarbete med vårdnadshavare avgränsat till stöd i elevernas läxor. Vi vill identifiera betydande faktorer för ett samarbete mellan skola och hem och ta del av lärares eventuella visioner om ett utvecklat samarbete.

Frågeställningar

Hur beskriver lärarna sitt samarbete med vårdnadshavarna vad gäller elevernas arbete med läxor?

Vilka nuvarande möjligheter ser lärarna att stödja vårdnadshavarna i deras hjälp med barnens läxor?

Vilka framtida utvecklingsmöjligheter kring stöd ser lärarna i samarbetet med vårdnadshavarna?

Begreppsbeskrivning

Här nedan följer beskrivningar av de begrepp som förekommer i studien samt vår definition av dem.

Läxa

Ordet läxa är enligt Nationalencyklopedins nätupplaga (Nationalencyklopedin, 2013) en skoluppgift som utförs i hemmet. Vår definition av läxor i studien är allt det arbete eleverna förväntas genomföra hemma med stöd av sina vårdnadshavare.

Förhållningssätt

Föräldrars attityder och förhållningssätt till skolan har betydelse för barnens skolgång (Andersson, 2003; Högdin, 2006; Kimber, u.å.). Att ungefär lika många föräldrar har positiva som negativa erfarenheter av skolan framkommer i Anderssons (2003) studie, där syftet var att genom kvalitativa intervjuer ta reda på hur föräldrar upplever sina möten med skolan. Barn som har föräldrar med en positiv inställning till kontakten med skolan är mer skolmotiverade. Författaren menar även att mötet mellan föräldrar och lärare påverkar barnet samt påverkar attityder, förhållningssätt och hur mötena ser ut. Kimber (u.å.) belyser att det är barnen som blir lidande när föräldrarna inte engagerar sig i skolarbetet. Att föräldrarna har en god inställning till skolan är en betydande faktor för att barnen ska klara skolan. En engagerad förälder med en positiv inställning till skolan visar sina barn att de har förväntningar på dem att de ska klara skolan. Det är viktigt att föräldrarna är involverade i skolans verksamhet för att kunna påverka den hävdar Flising, Fredriksson och Lund (1996). Vidare vill författarna belysa att föräldrar har en stressad livssituation och detta gör att de inte hinner prioritera skolan trots att de tycker att den är viktig. Därför menar författarna att samarbetet mellan skolan och hemmet måste kännas så givande för föräldrarna att de prioriterar skolan och inte upplevs som ett stressmoment.

Föräldrar uttrycker att när deras barn klarar sig bra i skolan fungerar samarbetet men när barnen stöter på svårigheter fungerar det inte längre (Andersson, 2003). Föräldrarna känner sig då avvisade och utanför. Att lärare anser föräldrakontakten som viktig för att

kunna anpassa och möta elevers behov i undervisningen, har hög prioritet och tycker den är stärkande för yrkespraktiken framhävs i Erikssons (2009) studie. Studien innefattar både enkäter och intervjuer med syftet att undersöka lärares samarbete med föräldrar.

Det finns både positiva och negativa attityder till barns läxor belyser Jacobsson (2007) i sin studie där hon har studerat föräldrars inställningar till sina barns läxor. En del av föräldrarna anser att läxan bidrar till en trivsamt stund med barnet, medan andra anser att den resulterar i osämja och högljudda diskussioner inom familjen. Vissa föräldrar anser att de själva ökade sin kunskap genom hjälpen till sina barns läxor. Högdin (2006) har genom en kvantitativ studie i form av enkäter undersökt vilka erfarenheter barn har av föräldrars stöd och engagemang i deras skolgång utifrån faktorerna; om föräldrarna hjälper sina barn med läxorna, om föräldrarna deltar i skolmöten och ifall föräldrarna visar att de är intresserade av sina barns skolgång. Det framkommer att barnen tyckte att de får hjälp och stöd med läxor samt att föräldrarna visade intresse för skolan.

Mediering

Enligt Nationalencyklopedins nätupplaga (Nationalencyklopedin, 2013) förklaras begreppet mediering som förmedling. Ett medierande redskap är färgad av den kultur den kommer från (Säljö, 2005). Vi använder oss av denna definition i studien då läxan kan vara ett redskap som sammanför elevens omvärld.

Samarbete och samspel

Samarbete är ett arbete som utövas av flera personer tillsammans mot ett gemensamt mål (Nationalencyklopedin, 2013). Det är den definitionen av samarbete vi använder oss av då målet är att stödja elevernas kunskapsutveckling. Vi använder orden samarbete och samspel synonymt. Vi använder begreppet samarbete i vårt syfte, frågeställningar, intervjuguide och resultat. Begreppet samspel används i de teorier vi valt att använda.

Vårdnadshavare och förälder

Begreppen vårdnadshavare och förälder använder vi synonymt. I vårt syfte, frågeställningar och intervjuguide använder vi oss av begreppet vårdnadshavare. I litteratur och i lärarnas utsagor använder vi begreppet föräldrar då de använder ordet föräldrar. Anledningen till att vi valt att använda begreppet vårdnadshavare är för att det inte är säkert att det är föräldrarna som har vårdnaden för sitt barn.

Tidigare forskning

Tidigare forskning om läxor är relevant för studien då vi undersöker skolans och hemmets samarbete kring läxor. För oss är det även intressant att veta vad tidigare

forskning har kommit fram till när det gäller hur man kan skapa ett bra samarbete mellan skola och hem jämfört med vad våra respondenter uttrycker. Att tidigare studier belyser att vissa sätt att kommunicera med hemmet är vanligare än andra är också intressant då vi undersöker detta för att få fram faktorer som påverkar samarbetet. Vårdnadshavarnas roller och attityder påverkar barnets motivation till skolarbetet. Detta är intressant för vår studie då det är en aspekt som spelar in i det samarbete vi ska undersöka. Belysning nedan ger en teoretisk förståelse för studiens problemområde och den kunskap som redan finns.

Studiens tidigare forskning är organiserad under rubrikerna: förhållningssätt, vårdnadshavares förutsättningar och roller, kommunikation och samarbete och läxans karaktär och syfte. Slutligen sammanfattar vi den tidigare forskningen.

Föräldrars förutsättningar och roller

Högdins (2006) studie visar att beroende på föräldrarnas bakgrund får elever olika mycket hjälp. Elever med föräldrar som är ensamstående, arbetslösa, lågutbildade eller utlandsfödda uppger i studien att de inte får så mycket hjälp med läxorna. Det framkommer att dessa föräldrar inte har lika stort engagemang för skolan som övriga föräldrar. Författaren belyser vikten av att lärare informerar föräldrar om hur viktigt deras stöd i skolarbetet är. Hon anser även att det är viktigt att lärare uppmärksammar de elever som inte får det stöd hemifrån de behöver.

Enligt Flising, Fredriksson och Lund (1996) har människan många olika roller beroende på i vilken situation hon befinner sig i och detta gäller även föräldrar. Som förälder har man många olika uppgifter, ibland ska man vara uppfostrare, idol eller utstråla skyddande och lugnande atmosfär. Föräldern bör också upprätthålla kontakt med skolan för att få information om sitt barns situation. Beroende på vilken bakgrund föräldern har skiljer det sig i deras syn på skolsamverkan och uppfostran, deras ekonomiska situation spelar också roll. Alla föräldrar har olika bakgrund och därmed olika kunskaper därför kan skolan inte begära att de ska agera som en extra lärare när de hjälper sina barn med läxorna. Det krävs information och instruktioner om läxan från skolan. En del föräldrar kan känna rädsla för att lära sina barn fel när de hjälper dem med läxan, till exempel att lära dem räkna på fel sätt i matematik.

Kommunikation och samarbete

Skolans språk kan vara svårt för föräldrarna att förstå (Andersson, 2003). Det kan göra att det blir kommunikationssvårigheter och det kan utveckla negativa erfarenheter av skolan. Kimber (u.å.) ger förslag på hur man kan skapa ett bra samarbete med föräldrarna. Några exempel är att bjuda in föräldrarna till skolan, skriva veckobrev till föräldrarna så att de blir informerade om vad som händer i skolan, göra hembesök hos eleverna eller att föräldrarna får komma på personliga besök i skolan. Hon beskriver att

lärarna kan aktivera föräldrarna under föräldramöten genom att dela in dem i grupper. En grupp kan till exempel vara läxläsningssgruppen där föräldrarna får ge råd till varandra om hur man kan stödja sina barn i läxorna. Flising, Fredriksson och Lund (1996) menar att skolan ofta tar för givet att föräldrarna ska hjälpa sina barn med läxorna, men det är inte alltid självklart att föräldrarna blir informerade om hur och varför de ska hjälpa sina barn med läxan. Författarna beskriver läxorna som ett pedagogiskt samarbete mellan skolan och hemmet.

Enligt Erikssons (2009) studie framgår det att lärare med lång erfarenhet av yrket inte blir lika stressade av kontakten med föräldrar som nyutbildade lärare. Lärarna med lång erfarenhet inom yrket anser att de behöver mer kunskap om hur de ska leda utvecklingssamtal på ett professionellt sätt. Erikssons studie visar att lärare i årskurs 1-3 önskar en ökad kontakt med vissa föräldrar till skillnad från lärare som arbetar i högre årskurser. En majoritet av lärarna anser att föräldrarna är en resurs för eleverna i deras lärande. Det visade sig också att det är vanligare att lärare i årskurs 1-3 ger råd till föräldrarna i deras stöd till eleverna än vad det görs i årskurs 7-9. Lärare uttrycker att föräldrar borde ta ett större ansvar för att stödja sina barn i deras skolgång och att skolan bör ansvara för att uppmuntra föräldrarna att ta ett större ansvar. Författaren beskriver att kommunikationen mellan lärare i årskurs 1-3 och föräldrar vanligast sker genom telefonsamtal och skriftliga meddelanden.

Läxans karaktär och syfte

Läxan beskrivs som ett medel för att skapa ett samarbete mellan skolan och hemmet av Jacobsson (2007). För att föräldrarna ska kunna ha en positiv attityd till läxan krävs det noggrann planering av läraren, att barnen få läxorna i god tid innan skapar förutsättningar för familjen att planera in när läxan ska utföras i hemmet. Det finns många olika sorters läxor, ett exempel kan vara att barnen ska repetera det de arbetar med i skolan. En annan sorts läxa kan vara att de ska intervjua sina föräldrar för att ta reda på olika saker. Ytterligare en variant är att de ska söka kunskap om något eller att de ska arbeta med någon sorts problemlösning (Flising, Fredriksson & Lund, 1996).

Vilka konsekvenser läxorna kan ha för eleverna diskuterar Westerlund (2004) i sin studie. Studiens syfte var att genom fokusgrupper undersöka rektorers och lärares uppfattningar av vad det kan innebära att arbeta utan någon bestämd timplan. Hon tar upp att elever ofta känner sig stressade över läxorna. Att eleverna upplever läxan som en stor uppgift som de inte har tillräckligt med tid för att utföra. Westerlund menar även att lärare och vårdnadshavare ofta ser fördelar med läxan, att den är till nytta för elevens kunskapsutveckling. Eleverna tolkar däremot läxan som något man får göra för att man har någon brist i ämnet, det vill säga att de får läxor bara för att lära sig något de inte kan. Även Hellsten (2000) som har studerat hur elevers arbetsmiljö utformas, genom fältstudier, tar upp stressfaktorn kring elevernas läxor. Han menar att vissa läxor inte har

ett slut, eleverna kan lägga för mycket tid åt läxläsning då de aldrig känner sig färdiga inför ett läxförhör. Detta kan leda till att eleverna blir stressade.

Sammanfattning

Författarna är eniga om att vårdnadshavares attityder och inställningar till skolan är av betydelse för barnets skolgång (Andersson, 2003; Högdin, 2006; Kimber, (u.å.). Forskning visar att det finns olika inställningar till läxor, både positiva och negativa. Ungdomar får olika mycket hjälp med läxorna beroende på hemförhållandena. Aspekter som att vårdnadshavaren är ensamstående, lågutbildad eller utlandsfödd spelar in (Högdin, 2006; Flising, Fredriksson & Lund, 1996). Flising, Fredriksson och Lund (1996) beskriver hur människan har olika roller, ibland som idol och ibland om uppfostrare. Författarna menar även att skolan måste ge tydliga instruktioner för hur läxan ska genomföras. Samtidigt påpekar författarna att det inte är säkert att skolan är tydlig.

För att skapa kontakt mellan skolan och hemmet kan skolan skicka hem veckobrev, ordna föräldramöten och bjuda in vårdnadshavare till skolan (Kimber, (u.å.). Kontakten mellan skolan och hemmet sker oftast genom telefonsamtal och skriftliga meddelanden (Eriksson, 2009).

Genom att ge läxan i god tid till eleverna gör läraren det möjligt för familjen att planera in tid för läxan, detta leder till en positiv bild av läxan av vårdnadshavarna (Flising, Fredriksson & Lund, 1996). Läxornas konsekvenser diskuteras av Westerlund (2004), som kommer fram till att läxor kan vara positiva för elevers kunskapsutveckling men de kan också leda till att eleverna blir stressade. Även Hellsten (2000) påvisar risken med att eleverna känner sig stressade över läxorna.

Teori

Vi utgår i vår studie från ett sociokulturellt perspektiv och den socialekologiska teorin. Dessa är relevanta för vår studie, då vi ska undersöka samarbetet mellan skola och hem. Det handlar om ett samarbete mellan dessa två parter och det centrala för ett sociokulturellt perspektiv är samarbetet mellan människor och omvärldens betydelse för individen. Det sociokulturella perspektivet utgår från Vygotskijs tankar och därför har vi valt att gå till grundkällan och utgår från de för studiens mest relevanta delar från Vygotskijs (1934) teorier. För studien tycker vi även att Säljös (2005) teorier och Strandbergs (2006) tolkning av Vygotskijs teorier är relevanta. I den socialekologiska teorin utgår vi från Bronfenbrenners (1979) perspektiv som fokuserar på hur människans olika roller i olika situationer påverkar individen. Vi kommer synliggöra delar av Bronfenbrenners utvecklingsmodell. Bronfenbrenners utvecklingsmodell använder vi i studien för att förstå de olika roller barn och vårdnadshavare har när de befinner sig i skol- och hemmiljö, exempelvis vid läxläsning.

Samspel

Vygotskij (1934) menar att ett socialt samspel mellan människor är det centrala i lärandet. Samspelet kan ske mellan människor som befinner sig på olika nivåer och genom samspelet utvecklas lärande. Han menar att barn påverkas positivt i ett socialt samarbete och det ökar barnens lust att lära sig mer och utvecklas. Samspelet gör barnen tryggare, skickligare och starkare när de arbetar tillsammans än när de arbetar självständigt. Ur samspelet utvecklas barnens kunskaper så att de nästa gång kan klara av att arbeta självständigt. När barnen kan bemästra något själva efter att ha samarbetat med någon som är mer kunnig utvecklar de en positiv anda till att lära sig. I vårt samspel med andra människor menar Säljö (2005) att vi oavbrutet utbyter erfarenheter och förmågor. Genom att fråga andra människor om hjälp för att lösa problem kan vi låna och använda deras kunskaper som om de vore våra egna. Samspelet mellan olika människor som i studiens fall är lärare och vårdnadshavare samt vårdnadshavare och barn initieras via läxan.

Vygotskij (1934) anser att inläring och utveckling är två skeenden som inte sker samtidigt men ändå är beroende av varandra. Han menar för att barn ska kunna utvecklas måste de först lära vilket betyder att när barn lär sig något nytt får de större förståelse och kunskap, vilket gör att de kan utvecklas vidare till nästa nivå i deras utveckling. Vygotskij benämner detta som att barnen närmar sig nästa utvecklingszon. Läxan kan bidra till att eleverna kan nå nästa utvecklingszon genom att eleverna övar hemma. Även vårdnadshavarna kan utvecklas då de får mer kunskap och förståelse kring elevens skolarbete.

Kommunikation

Utöver samspel är kommunikation ett viktigt redskap för utveckling. För att kommunikationen mellan två parter ska fungera måste båda förstå innebörden av orden. ”Det visade sig att lika omöjligt som det är med kommunikation utan tecken, lika omöjligt är det med kommunikation utan betydelse” (Vygotskij, 1934, s. 39). Språket är enligt Vygotskij ett medierande redskap för att samspel och kommunikation mellan olika människor ska fungera. Språket beskrivs också av Säljö (2005) som ett medierande verktyg för att förstå och göra omvärlden meningsfull. Genom språket kan vi kommunicera med andra människor i vår omvärld och det möjliggör ett samspel. Mediering förklaras som något som är färgat av vår kultur och som genom vårt tänkande är framtaget ur vår omvärld. Strandberg (2006) har i sin tolkning av Vygotskijs teorier kunnat framhäva att i en dialog måste alla parter känna att de bidrar för att den ska vara givande för alla parter. Återkommande dialoger betyder mycket för samspelet. Det gör att människan bygger vidare på den kunskap som finns och på så sätt utvecklas.

Tänkandet är också en viktig aspekt för kommunikationen mellan personer som samspelar. Säljö (2005) menar också att man genom samtal måste förstå den andres tankar. Genom att samtala om sina tankar om ett fenomen bidrar samtalet till att man skapar ett gemensamt tänkande som strävar mot samma mål. Detta kan kopplas till de fall när lärarna skickar hem läxor och vårdnadshavarna inte förstår vad de handlar om.

Omvärlden

Begreppet omvärld menar Säljö (2005) är av stor betydelse för lärandet. Omvärlden skapar och formar individen till stor del. Begreppet omvärld är relevant för vår studie då vi kan tolka att skolan och hemmet är de miljöer som ingår i ett barns omvärld och därför är viktiga för barnets utveckling. Läxan kan ses som ett medel för att föra samman dessa två miljöer. Läxan kan också ses som färgad av skolans kultur och tänkande som möter hemmets kultur och tänkande. Barnets omvärld varierar beroende av den fysiska verkligheten och den kultur barnet befinner sig i.

Hur den sociala relationen utvecklas mellan hem och skola, det vill säga relationen mellan dessa närmiljöer och kulturer (Bronfenbrenner, 1979), är av betydelse. Här torde en nära och ofta förekommande kontakt ha positiv betydelse för elevens utveckling och lärande. En bristfällig relation torde påverka utveckling och lärande på ett negativt sätt.

Roller

Bronfenbrenner (1979) menar att människan har olika roller beroende på vilken fas i livet hon befinner sig i och vilken situation hon är i. "Examples of ecological transitions include the arrival of a younger sibling, entry into preschool or school, being promoted, graduating, finding a job, marrying, having a child, changing jobs, moving, and retiring" (Bronfenbrenner, 1979, s.6). I de olika rollerna har man också olika uppgifter och man förväntas handla på ett sätt som är accepterat i situationen och de skilda kulturerna.

En modell för vilka system människan ingår i och hur människans roller i de olika systemen påverkas är utvecklad av Bronfenbrenner (1979). De olika systemen är mikro-, meso-, exo- och makrosystemen. De system som är relevanta i vår studie är mikro- och mesosystemen. I mikrosystemet ingår de personer som barnet har närmast relation till och fötts in till. Det är familjen men kan också vara lärare eller annan släkting. I mikrosystemet är det barnet som är länken i relationerna mellan de andra personerna. I de olika relationerna har barnet olika roller, i familjen är barnet ett barn och i skolan är barnet en elev. Även de personer som barnen har en relation till har olika roller i olika situationer. Ett något mer utvecklat system är mesosystemet där olika kulturer möter varandra. Det kan handla om skolans kultur som möter barnens hemmiljö. Här är inte barnet länken mellan de olika mötena. De olika parterna samverkar med varandra utan att det går via barnet. I studien kan Bronfenbrenners system hjälpa oss att förstå de olika

roller barn och vårdnadshavare innehar i olika situationer. Det kan betyda att vårdnadshavaren har olika roller när den hjälper sitt barn med läxorna. Den har både rollen som förälder och lärare. Detta kan tolkas genom Bronfenbrenners teorier om människans roller i olika situationer och miljöer. Även barnet innehar olika roller beroende på vilken miljö det befinner sig i, i skolan som elev och i hemmet som barn.

Metod

I denna del presenteras den metod som vi ansåg var relevant att använda för att kunna besvara studiens syfte. För att säkerhetsställa att intervjuerna kunde besvara studiens syfte genomförde vi en provintervju. Vi redogör för hur respondenterna för studien valts ut genom ett bekvämlighetsurval, hur de kvalitativa intervjuerna har genomförts och hur

vi har analyserat det transkriberade material genom att kategorisera det utifrån våra frågeställningar. Vi kommer även att redogöra över studiens trovärdighet och de forskningsetiska aspekter som vi förhåller oss till i studien.

Metodval

Vi har genomfört en kvalitativ studie genom intervjuer, då vi inte är intresserade av att mäta respondenternas svar utan vi vill ta del av deras erfarenheter och synsätt för att kvalitativt karaktärisera och gestalta det som vi undersöker (Patel & Davidsson, 2011). Vårt syfte är att del av och analysera lärares erfarenheter av samarbetet mellan skola och hem utan att göra någon mätning eller jämförelse av antal lärare som tyckte vad. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) får man genom en kvalitativ studie fram respondenternas egna perspektiv och erfarenheter kring det som undersökts. Studiens syfte var att urskilja människors sätt att resonera, enligt Trost (2010) är det då en kvalitativ studie som ska genomföras.

Vi har genomfört intervjuer med sex olika lärare på två olika skolor. På grund av tidsramen för studiens valde vi att dela upp intervjuerna och genomföra tre stycken var. Vi spelade in intervjuerna då vi bedömde att det var en fördel då vi kunde koncentrera oss på respondenten. Då kunde vi ställa passande följdfrågor vilket kan vara svårt när man antecknar. Även Trost (2010) tar upp att det är en fördel att spela in då man kan lyssna på intervjun i efterhand och höra tonfall. Han menar också att intervjuaren kan fokusera på själva intervjun istället för att anteckna. En av nackdelarna med att spela in intervjuerna är att det tar lång tid att transkribera dem. Vi tycker ändå att fördelarna med inspelning väger över. För att vi ska kunna spela in intervjuerna måste vi ha ett godkännande från respondenterna (Patel & Davidsson, 2011).

Våra intervjufrågor (Bilaga 1) hade en låg grad av strukturering och en viss grad av standardisering för att inte begränsa respondenterna i sina svar. Låg grad av strukturering innebär att respondenterna får stort utrymme för sina svar, vid hög grad av strukturering kan intervjuaren förutse vad respondenten kommer att svara. Standardisering handlar om i vilken omfattning frågorna är formulerade innan intervjun (Patel & Davidsson, 2011). Vi valde att ha huvudfrågorna färdigformulerade innan intervjun men lämnade stort utrymme för följdfrågor då vi inte visste vilka svar vi skulle få från respondenterna.

Vi har arbetat tillsammans med att genomföra studien och skriva hela arbetet. Det har gjort att det under hela studiens gång funnits en diskussion och kommunikation mellan oss.

Provintervju

För att kunna säkerhetsställa att våra intervjufrågor (se bilaga 1) besvarade våra frågeställningar och syfte valde vi att genomföra en provintervju. Trost (2010) hävdar att om provintervjun motsvarar förväntningarna går materialet att använda i studiens resultat. Om provintervjun inte besvarar syfte och frågeställningar går det materialet inte att använda och intervjufrågorna måste omarbetas.

En av oss kontaktade en lärare för att fråga om det fanns ett intresse för deltagande i en provintervju. När provintervjun hade genomförts lyssnade vi båda igenom den för att avgöra om intervjun svarade på vårt syfte. Vi bedömde att den gjorde det och har därför valt att använda oss av den i studien. Läraren har en Säl-utbildning som är en kompletterande utbildning för lärarkompetens från en förskolläraryt utbildning.

Urval och rekrytering

I studien intervjuades sex lärare från två olika skolor med ungefär 130 respektive 210 elever i västra delen av Sverige. Skolorna ligger i två olika förorter till en medelstor stad. Utifrån studiens tidsram bedömde vi att sex intervjuer var rimligt. Vi valde respondenter utifrån ett bekvämlighetsurval. Trost (2010) beskriver ett bekvämlighetsurval som en metod där man väljer de man råkar finna. Utifrån det valde vi lärare som vi kommit i kontakt med under vår lärarutbildning. Vi bestämde oss för att välja lärare som hade en lärarutbildning och som har kompetens att arbeta i årskurs 1-3. Utöver det fanns det inga begränsningar i vårt urval.

Vi kontaktade de lärare som vi valt ut för att fråga om deras medverkan. En talong (Bilaga 2) delades ut i samband med förfrågan. Vi fick ett positivt besked om att de ville delta i studien och vi bokade in en tid för intervju efter respondenternas önskemål. Medverkande lärare presenteras i tabell 1.

Tabell 1. *Studiens urvalsgrupp.*

Urvalsgrupp	Antal år i yrket	Utbildning
--------------------	-------------------------	-------------------

Lärare 1	8	Lärarytbildning 1-7
Lärare 2	42	Lärarytbildning 1-3
Lärare 3 Provintervju	10	Säl-utbildning
Lärare 4	28	Lärarytbildning 1-7
Lärare 5	14	Lärarytbildning 1-7
Lärare 6	18	Lärarytbildning 1-7

Genomförande

Vi lät respondenterna välja dag och tid för intervjun. Respondenterna beslutade att intervjuerna skulle genomföras på respondenternas respektive skola i klassrum eller konferensrum. Stukát (2011) hävdar att miljön ska vara trygg och ostörd för både intervjuare och respondent. Författaren belyser även att respondenten ska få välja plats. Då även fritids har sina lokaler i byggnaderna kunde det inte garanteras att vi blev ostörda. Detta hände under intervjun med lärare 5 då en elev kom in i klassrummet för att hämta något. Under intervjun med lärare 2 hördes röster från fritidsverksamheten till den plats lärare valt för intervju. Intervjun med lärare 1 försköts två gånger till totalt en och en halv timme framåt. Detta trots att respondenten själv valt dag och tid.

Vi använde oss av vår intervjuguide (Bilaga 1) under intervjun. Vi ställde samma huvudfrågor till alla respondenter men beroende på vad de svarade och vad de kom in på varierade ordningen på frågorna. Stukát (2011) beskriver en ostrukturerad intervju där intervjuaren vet vilka ämnen den vill ta upp men ordningen på frågorna påverkas av intervjusituationen. För att få en fördjupad förståelse av respondenternas svar ställde vi följdfrågor. Vi valde att inte dela ut intervjufrågorna till respondenterna innan eller under intervjun utan vi valde att läsa upp frågorna för respondenterna. Vi spelade in intervjuerna med en mobiltelefon som låg på bordet mellan intervjuare och respondent. Intervjuerna tog mellan 15-32 minuter att genomföra.

Bearbetning och analys

Vi har transkriberat intervjuerna i sin helhet för att kunna analysera dem. Patel och Davidsson (2011) skriver att när man kvalitativt analyserar insamlat material gör man det genom att analysera texter. För att kunna göra en kvalitativ analys av en inspelad intervju får man skriva ner den till en text. Citaten vi synliggör i resultatet har vi gjort läsarvänliga genom att vi har placerat ut interpunktionstecken.

Under perioden vi genomförde våra intervjuer var för sig träffades vi ändå för att lyssna igenom varandras intervjuer. På så vis har vi kunnat höra varandras respondenters svar

och inte bara läst varandras transkriberingar. Vi påbörjade transkriberingen av intervjuerna samma kväll som de genomförts. Intervjuerna transkriberades till totalt 41 A-4 sidor text.

Trost (2010) beskriver en analysmodell där man använder sig av överstrykningspennor i olika färger för att urskilja mönster i det transkriberade materialet. Författaren belyser även vikten av att utgå från samma analytiska frågor till varje transkribering för att kunna upptäcka mönster. För att kunna hitta likheter och skillnader hos våra respondenter delade vi upp det empiriska materialet i olika kategorier utifrån våra frågeställningar. Våra kategorier är *samarbetets karaktär*, *samarbetets betydelse*, *lärarnas visioner av samarbete*, *lärares möjligheter till utveckling* och *stöd till vårdnadshavare*. Kategorierna utgår från våra frågeställningar och intervjufrågor. Vi markerade de olika kategorierna i olika färger för att få en överblick över svaren. Kategorierna delades in under olika rubriker för att få en lättöverskådlig bild.

I vår tolkning av resultatet utgick vi från de teoretiska begreppen samspel, kommunikation, omvärld och roller. Vi läste igenom vårt resultat och försökte urskilja begreppen i respondenternas svar.

Trovärdighet

Studiens reliabilitet mäter studiens trovärdighet. Trovärdigheten av studien påverkas av flera omständigheter, till exempel feltolkning av frågor och svar, dagsformen hos respondenten, yttre störningar vid intervjun och felskrivningar (Stukat, 2011). Detta är omständigheter vi har betraktat under studiens genomförande. Under provintervjun testade vi våra intervjufrågor för att undvika att de feltolkades av respondenten. Vår ambition att låta respondenterna välja dag och plats var för att få bästa möjliga förutsättningarna under intervjun. Felskrivningar under intervjun undviks då intervjun spelas in. Stukat (2011) uttrycker att ett tecken på god reliabilitet är att forskaren ska kunna bytas ut och ändå få samma resultat. Därför var det viktigt för oss att våra intervjusituationer var liknande då genomförde tre intervjuer var och tolkade och analyserade datamaterialet tillsammans. På grund av det kan studien anses ha hög reliabilitet.

För att studien ska kunna ha hög validitet bör forskarna tänka på detta redan från första delen i forskningsprocessen. Patel och Davidsson (2011) menar att validiteten i en kvalitativ studie innefattar forskningens och studiens alla delar. Studien bedömer vi har god validitet då vi har ägnat varje del i processen den tid den behöver. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) har studien god validitet om man mäter det man tänkt mäta från början, det vill säga att intervjusvaren besvarar syftet och frågeställningarna i studien, vilket vi testade i vår provintervju. Vår studie kommer att finnas tillgänglig för andra

forskare och för studiens respondenter. Patel och Davidsson (2011) benämner detta som kommunikativ validitet.

Etiska aspekter

De fyra forskningsetiska aspekterna; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet är ett skydd för respondenterna och studien. Vi informerade genom talongen (Bilaga 2) om studiens ämne för respondenterna och framförde tydligt att det var de själva som bestämde över sitt deltagande och att de var fria att avbryta sitt medverkande i studien. Uppgifter om studiens deltagare kommer inte att vara tillgängliga för obehöriga och datainsamlingen används endast för studiens syfte (Patel & Davidsson, 2011; Stukát, 2011).

Vi förhåller oss till de uppförandekrav som ställs på en forskare enligt vetenskapsrådet (Vetenskapsrådet, 2011). Vi talar sanning om vår studies resultat och granskar och redovisar studiens utgångspunkter. Studiens metoder och resultat finns tydligt redovisade och vi har inte stulit forskningsresultat från andra forskare. Den tidigare forskning vi använder är rättvist bedömd. Vi håller god ordning på vårt insamlade material.

Resultat

I detta kapitel kommer vi först presentera en beskrivning av vårt resultat. Efter det görs en tolkning av resultatet utifrån begrepp inom ett sociokulturellt perspektiv med stöd av Vygotskij (1934), Säljö (2005) och Strandberg (2006) samt begrepp från det

socialekologiska perspektivet med fokus på människans olika roller enligt Bronfenbrenner (1979).

Beskrivning av resultat

Avsnittet är strukturerat med stöd av följande huvudrubriker; *samarbetets karaktär, samarbetets betydelse, stöd till vårdnadshavare, lärares visioner av samarbete och samarbetets utvecklingsmöjligheter.*

Samarbetets karaktär

Lärarnas beskrivning av samarbetet med vårdnadshavare har vi kunnat kategorisera och strukturera under tre rubriker; fysisk-, skriftlig- och muntlig kommunikation.

Fysisk kommunikation

Fysisk kommunikation menas här den kommunikation som sker när vårdnadshavarna och lärarna träffas. Enligt lärarna inträffar det bland annat när vårdnadshavarna lämnar och hämtar på fritids, vid utvecklingssamtal, föräldramöten och informationskvällar.

Lärarna uttrycker att samtal mellan lärare och vårdnadshavare kan ske när de hämtar eller lämnar sina barn på skolan eller fritids. Ofta finns då läraren på skolan och då finns möjligheten att samtala med varandra. Det är då lätt för vårdnadshavare att komma in i klassrummet och titta på arbeten som eleverna har gjort och att träffa läraren. Dessa möten sker spontant och det är främst på vårdnadshavarens initiativ.

Många stannar ju till när dom lämnar dom sådär på morgonen och är uppmärksamma och säger om det... eller ringer om det är någonting, om dom har funderingar, det kan vara kring läxan eller någonting annat så (Lärare 1).

På utvecklingssamtal kan lärare och vårdnadshavare föra samtal om hur det fungerar med läxorna menar lärarna. Vårdnadshavarna kan ställa frågor och ge respons på läxorna. Lärarna berättar för vårdnadshavarna vad de förväntar sig utav vårdnadshavarna och vårdnadshavarna har samma möjlighet att tala om vad de förväntar sig av skolan.

/.../ det är något man lyfter på ett utvecklingssamtal, där frågar man ju hur det går med läxor och om dom gör dom liksom gladeligen eller om det är en kamp så då pratar vi om det här kring läxor (Lärare 1).

Föräldramöten anordnas tidigt på terminen för att direkt skapa en god kontakt med vårdnadshavare. Lärarna informerar på föräldramötet om hur arbetet i skolan ser ut och vilken sorts läxor som eleverna kommer få under terminen. Om det är något nytt som tillkommer under terminen upplyser lärarna om det. Lärarna går igenom med vårdnadshavarna hur de ska hjälpa sina barn med läxorna. Att när de till exempel

hjälper till med läsläxan ska de lyssna på barnens intonation och kontrollera att de har förstått vad de läst för att hjälpa dem vidare i utvecklingen, berättar lärarna.

För vissa arbetssätt i skolan krävs det, enligt lärarna, att de informerar vårdnadshavarna om det för att de ska förstå och kunna hjälpa sina barn. Exempel ges på en läs- och skrivinlärningsmetod kallad Kiwi-metoden där lärarna anser att vårdnadshavarna behöver utbildning i metoden. Därför anordnas en speciell informationskväll om Kiwi. Detta krävs då eleverna får hem Kiwi-böcker i läxa och för att vårdnadshavarna ska veta hur och vad de ska göra med boken.

Det är viktigt om man tänker på när man vi jobbar med när dom är mindre här på skolan med Kiwi-böckerna, då har vi en speciell kväll där vi går igenom hur, vad vi förväntar oss att man som förälder gör hemma, med en Kiwi-bok som man får med hem. De här momenten, och hur barnen ska följa texten med fingret, att man ska hur man gör när dom stakar sig, vi ger dom en manual (Lärare 5).

Skriftlig kommunikation

Skriftlig kommunikation sker enligt lärarna genom hembok, veckobrev, planeringsbok och kommentar på läxpapper.

Hemboken använder lärarna som en länk mellan skolan och hemmet. Där finns möjlighet för båda parter att informera varandra eller ställa frågor om olika saker. Lärarna beskriver också veckobrevet som eleverna får med sig hem varje vecka. Det beskriver för vårdnadshavare vad som händer kommande vecka i skolan, vilka dagar läxorna är till och vilken dag de har idrott. I de fall eleverna har två hem kan veckobrev skickas via mail till vårdnadshavarna. ”Och sen så har vi ju servat här med att vi har veckobrev vi skriver. Och då står det när läxorna ska in och när dom ska ut” (Lärare 6). Planeringsboken är en bok som eleverna planerar sitt arbete i svenska och matematik månadsvis i. Boken skickas hem för att vårdnadshavare ska kunna ta del av den och skriva en kommentar.

Lärarna ger uttryck för att de gärna ser att vårdnadshavare lämnar en kommentar på läxan. Kommentaren kan gälla hur det har gått med läxan, vad de tyckte om den eller om det var något de inte förstod. På det viset får lärare bekräftelse på hur läxan gick och att vårdnadshavare har varit närvarande vid läxläsning. Kommentaren ger en möjlighet för läraren att följa upp läxan i skolan om det har varit några bekymmer med den hemma. ”Skriver kanske en liten kommentar, många skriver hur dom har läst och så en liten hälsning” (Lärare 6).

Muntlig kommunikation

Lärarnas kommunikation med vårdnadshavare sker även genom telefonsamtal och lärarna uttrycker att de vill att vårdnadshavare alltid ska känna sig välkomna att ringa

dem om de undrar över något. Dock ser lärarna helst att ett fysiskt möte bokas där man kan diskutera, istället för att ta det över telefon. ”Jag tror på en öppen attityd, föräldrarna är alltid välkomna hit, föräldrarna är alltid välkomna att ringa” (Lärare 5).

Samarbetets betydelse

Det är viktigt med ett fungerande samarbete mellan skolan och hemmet och lärarna framhäver att samarbetet har betydelse för deras arbete och de eftersträvar en god relation med vårdnadshavarna. ”Samarbetet med föräldrar är a och o under barnens skolgång” (Lärare 3).

För att samarbetet ska fungera är vårdnadshavarna viktiga. En god kontakt till vårdnadshavare underlättar ifall det skulle uppstå några problem. Om läraren har byggt upp en kontakt till vårdnadshavaren är det lättare att prata om svåra saker. Även om vårdnadshavarna inte kan medverka på föräldramöten beskriver lärare hur de ändå försöker att få till en träff vid något annat tillfälle för att de tycker det är viktigt att träffa vårdnadshavarna. ”Om jag har en bra relation med föräldrarna så hjälper det mig i övriga arbetet” (Lärare 5).

Lärarna belyser vikten av att ha ett tidigt föräldramöte för att bygga en kontakt med föräldrarna, att tydligt försöka skapa en social kontakt med föräldrarna redan i första klass. Det kan vara att finnas där när vårdnadshavarna lämnar på morgonen och att samtala med dem och lära känna vårdnadshavarna framgår i intervjuerna som viktigt.

Genom att vårdnadshavare är delaktiga och engagerade i elevernas läxor får de en inblick i sitt barns kunskapsutveckling menar lärarna. När vårdnadshavare lyssnar på läsläxan varje vecka blir de uppmärksamma på den utveckling barnet gör.

Och då är det också så att jag tycker att ett sätt för föräldrarna att se också att vad händer med läsutveckling nu. Har det hänt något från förra veckan till denna? Om man är inne i det och lyssnar på sina barn ofta så tror jag att det är bra för dem att få liksom en viktig överblick i utveckling så (Lärare 4).

Stöd till vårdnadshavare

Genom intervjuerna har vi kunnat urskilja två typer av stöd. Dels det konkreta stödet som skolan erbjuder vårdnadshavarna, dels det förhållningssätt lärarna har för att hjälpa vårdnadshavarna.

Konkret stöd

Ett par exempel på stöd som lärarna yttrar sig om och som skulle kunna hjälpa de elever som inte har vårdnadshavare som engagerar sig i deras läxor kan skolan erbjuda läxhjälp som antingen sker om barnet är på fritids eller efter skoltid. Vid läxhjälp anser lärarna att det behövs en lärare som hjälper eleverna med läxorna. Lärarna menar även

att skolan ska se över sina resurser och se om någon tid kan avsättas till läxhjälp till de elever som behöver det. Samtidigt påpekar lärarna att läxhjälpen i skolan inte hjälper vårdnadshavarna att stödja sina barn, utan skolan försöker underlätta det för vårdnadshavarna genom att erbjuda läxhjälp.

Det som finns nu för dom äldre är ju läxhjälp då. Det är ju det vi pratar om så. Men det är det ju egentligen inte, det är ju liksom att man avlastar föräldrarna den arbetsuppgiften men man hjälper ju inte föräldrarna att orka med själv eller få tid till det (Lärare 4).

För att stödja vårdnadshavarna i hur läxan ska genomföras uttrycker lärarna att de skriver tydliga instruktioner. Lärarna menar också att de kan hjälpa till att ge strategier till familjerna om hur de ska lägga upp läxläsningstid. Att hjälpa familjen att planera läxan kan, enligt lärarna, göras genom att ge läxan i god tid, till exempel en vecka i förväg. Då ger läraren familjen en möjlighet att hinna planera för när läxan ska göras. Att det blir bråk i hemmet angående läxläsningen är lärarna oroliga för och det ska helst undvikas på så vis att vårdnadshavarna tar kontakt med läraren vid oklarheter. Läraren kan vid utvecklingssamtal eller avtalat möte ge vårdnadshavare och elev stöd samt komma överrens om när läxan ska göras.

Och ofta många gånger så har det varit att det har varit lätt för föräldrar och barn att diskutera hos mig i skolan för då har det ofta varit så där att vilken tid. Men vi har ju diskuterat det här hemma och du vill ju inte. Ska vi ta söndag kväll? Och så har man hittat en tid som passar, så man har hittat någon slags lösning på det för en del så (Lärare 4).

För en enskild elev som inte får något stöd hemifrån beskriver lärarna hur man de kan sätta in punktinsatser. Dessa punktinsatser kan genom att en lärare gör läxan tillsammans med den eleven. ”Vi har ju läxhjälp på fritids för dom äldsta och sen kan vi ju göra då punktinsatser som vi gör här nu då med ett enskilt barn” (Lärare 5).

Informationskvällar, matematikkvällar och föräldramöten beskriver lärarna som ett stöd för vårdnadshavarna, det är kvällar där respektive lärare informerar om ämnena och vilka arbetssätt som förekommer. Detta för att förebygga ett bristande stöd hemifrån på grund av att vårdnadshavarna inte förstår och det finns även möjlighet för dem att ställa frågor under sådana kvällar.

Vi har haft till exempel mattekvällar här. Just för att matematiken har ju, sättet att räkna är annorlunda mot vad dom är vana vid när dom gick i skolan. Så då har vi haft mattekvällar med öppet hus och så. Då får dom komma och så visar vi. Det föll väldigt väl ut och det var väldigt uppskattat av föräldrarna (Lärare 3).

Lärarna beskriver hur de lägger upp läxan för de elever som har vårdnadshavare med utländsk bakgrund och inte har svenska som sitt modersmål. Då menar lärarna att de är extra tydliga med läxans instruktioner till eleven. Det krävs att eleven vet vad den ska göra då vårdnadshavarna inte har samma möjlighet att hjälpa till. I dessa fall menar lärarna att eleven får göra så gott den kan med läxan och läxan ska vara en repetition av vad som gjorts i skolan.

Det jag just nu spontant kom på är ju egentligen de som inte har svenska som sitt första språk då/.../ och det klart det blir ju väldigt speciellt att hålla på och träna ljud och läsa och när dom ska skriva och så. Så där egentligen borde det ju vara så att man kan göra läxan så tydlig som möjligt för barnet egentligen tror jag (Lärare 4).

Något lärarna reflekterar över är ifall de ska översätta läxan till vårdnadshavarna för att stödja dem i läxhjälpen. ”Men det är ju jätteviktigt att barnet förstår läxan. För jag har inte översatt den till deras språk. Det har jag inte ens funderat på men det kanske man borde göra”(Lärare 4).

Något som vårdnadshavarna kan behöva hjälp med är att veta omfattningen på läxan. Lärare beskriver att ett fel som vårdnadshavarna kan göra är att de löser läxan på ett försvårat sätt för barnen.

Det ligger 15 frukter på ett fat, hälften så många är apelsiner och sådär någonting. Och så ska dom bara rita förslag och då kan dom ju bli så att då kommer det uträkningar. Och då tänker jag så där att ”oj vad svårt dom har gjort för sig”. Något som egentligen var ganska enkelt, det är bara att dom ritar lite olika så. Det är väl det, sådana fel som man kan göra som förälder (Lärare 6).

Förhållningssätt som stöd

För elever som inte får det stöd hemifrån som de behöver poängterar lärarna att det är viktigt att finnas där för. Att vara tydlig med att lärarna finns där på skolan för eleven och vårdnadshavare, att de inte behöver vara rädda för att ta kontakt eller be om hjälp uttrycker lärarna att de eftersträvar. ”Ja att trycka på det på föräldramöten och att vi finns här. Det går att komma hit och ta kontakt och inte behöva vara rädd för det.” (Lärare 3).

Läxan som eleverna får hem ska inte vara något främmande för eleverna, enligt lärarna. Det ska vara något som de arbetat med i skolan och kan klara av att själva lösa hemma.

Ja att det ska vara så tydlig information som läxan, hur den ska göras. Och att barnen har med sig lite förkunskaper och förförståelse för hur läxan så att det inte är något helt nytt som de aldrig har pratat om i skolan förut. Utan barnen ska veta, barnet ska veta egentligen hur läxan ska göras och vad läxan handlar om (Lärare 2).

Vikten av att eleverna trivs i skolan framhålls av lärarna. Det leder till att vårdnadshavarnas inställning till skolan påverkas positivt genom eleverna. ”Kan man få barnens inställning att vara positiv så smittar ju de på föräldrarna och så smittar det i sin tur tillbaka” (Lärare 3).

Tidbrist menar lärarna är en orsak till bristande stöd hemifrån. Ett exempel som lärare ger över hur detta kan visas hos eleverna är följande citat; ”Nej, mamma var på gympa så vi gjorde inte, vi hann inte det. Det blev ingen tid till det alltså” (Lärare 5). Därför menar de att det är viktigt att tydligt påvisa läxans betydelse vilket kan leda till att vårdnadshavarna prioriterar och ger tid till den. ”Man får ju försöka berätta och varför och hur viktigt det är. Det är viktigt att de läser varenda dag” (Lärare 5).

Lärarnas visioner av samarbete

Visionen lärarna har av samarbetet är att vårdnadshavare hör av sig till skolan om det är något de undrar över. Om det är något oväntat som har gjort att läxan inte har blivit gjord menar lärarna att de vill ha ett meddelande om det för att få en förståelse. Vårdnadshavare kan höra av sig genom att skriva en kommentar på läxan eller genom att muntligt kontakta läraren i förväg. Lärarna vill att vårdnadshavare tittar på läxan direkt när den kommer hem. Är det något vårdnadshavarna inte förstår eller inte tycker är bra vill lärarna att de hör av sig direkt för att läraren ska få en möjlighet att förklara hur den har tänkt. ”Jag skulle alltså vilja att de väldigt snabbt kontaktade mig så, och berättar vad de tycker. Och då har jag också chans att förklara hur jag hade tänkt det” (Lärare 4).

Att vårdnadshavare hjälper barnen att planera när de ska göra läxan och att de även själva avsätter tid för att hjälpa barnet med läxan önskar lärarna.

Ja, då skulle jag ju önska att barnet hade lärt sig att ta det ansvaret att så fort läxan kommer hem på fredagen så plockar den upp den och hör när mamma och pappa hinner och titta då. Så att de lite i förväg vet vad läxan omfattar. Och att mamma och pappa också kan göra en bedömning att den här läxan kommer nog att kräva så, så mycket tid (Lärare 2.).

Lärarna ger uttryck för att de vill få tillbaka det som de förväntar sig, att läxorna är gjorda på rätt sätt och lämnas in.

Vårdnadshavarna får gärna göra besök i skolan för att de enligt lärarna då får en inblick i skolarbetet. Att vårdnadshavarna är med i skolan leder till en bättre kontakt och samarbete mellan skola och hem menar lärarna. Lärarna uttrycker att det är bra att vårdnadshavare får se dagar i skolan som fungerar både bra och dåligt, för att de ska få en förståelse av skolans verklighet. Genom besök i skolan kan vårdnadshavare se vilken pedagogik och vilka strategier läraren använder sig av. En strategi som lärarna menar att

de tar till vid besök är att arbeta med det som de vet att eleven eller vårdnadshavaren tycker är svårt, för att vårdnadshavaren ska se hur de arbetar med detta i skolan.

Ja, jag skulle nog önska att de skulle göra fler besök i skolan. För då skulle de ju se hur vi jobbar och då skulle man kunna passa på att jobba med sådant som en elev har svårt med och sådant som de tycker hemma har svårt att förklara (Lärare 2).

Samarbetets utvecklingsmöjligheter

Några lärare upplever att de är nöjda med hur samarbetet kring läxor ser ut idag med vårdnadshavare.

För att utveckla samarbetet mellan skola och hem uttrycker lärarna att en möjlighet är att bjuda in vårdnadshavarna till skolan för att skapa en kontakt. En annan möjlighet för utveckling är att genomföra utvecklingssamtalen tidigt på terminen. Det gör att lärare får en kontakt med vårdnadshavare direkt. Lärarna tar också upp betydelsen av att ha fritids och skola i samma byggnad. På det sättet får vårdnadshavare och lärare möjlighet att spontant samtala vid hämtning och lämning. ”Att man som lärare finns kvar i skolan och att fritids finns i samma byggnad som föräldrar hämtar och lämnar så att det blir ett möte. Plus ett utvecklingssamtal då tidigt” (Lärare 3). Lärarna menar att med vårdnadshavare som inte har sina barn på fritids får de inte samma dagliga spontana kontakt. Därför måste de hålla kontakt på annat sätt.

Lärarna ger uttryck för att de vill ha respons på läxan av vårdnadshavarna, genom att de ger kommentarer på läxorna. Responsen kan handla om hur läxan gick, hur det fungerade hemma och om läxan var bra. Att kontakten mellan skola och hem är så öppen att vårdnadshavare känner att de vågar säga vad de tycker belyser lärarna som viktigt.

Lärarna vill ge läxor som engagerar familjen, läxor där vårdnadshavare blir delaktiga. Exempel på sådana uppdragsläxor kan vara att se ett TV-program för att sedan diskutera det i skolan, månsparläxa eller att baka. ”Men det är bra läxor tycker jag, baka och mäta” (Lärare 5).

/.../ Jag sa till barnen att det här har nog aldrig några barn fått någonsin i läxa av sin fröken, men det får ni nu. Titta på tv läxa. Då skulle dom titta på tv, halv sju gick det ett program som hette Dockäventyren. Och så diskuterade vi dom sen. Och jag trodde dom skulle ’vilken läxa vi fått! Vi ska kolla på tv! Nu måste vi se på tv!’ och föräldrarna engagerade sig i det här /.../ (Lärare 5).

I citatet ovan citerar läraren hur eleverna uttryckte sig när de fick läxan.

När samarbete inte fungerar på grund av ointresse från vårdnadshavare uttrycker lärarna att de kontaktar hemmet för att avtala om ett möte. Lärarna belyser att vid problem vill

de inte ta det över telefon utan de vill träffa vårdnadshavarna i ett möte för att samtala och försöka utveckla samarbetet.

Jag tar kontakt, och träffar jag föräldrarna tycker jag att det är lättast när dom kommer och hämtar på fritids. Att man passar på när man möts, annars om jag inte har den möjligheten så ringer jag och försöker avtala en tid. Det är lättare än att prata i telefonen, det gör jag sällan utan jag brukar be dom komma hit så vi pratar en stund (Lärare 2).

Tolkning av resultatet

Här presenteras en sammanfattande tolkning av resultatet utifrån begreppen *samspel*, *kommunikation*, *omvärld* och *roller* som svar på studiens frågeställningar. Avslutningsvis presenterar vi identifierade faktorer av betydelse för samarbetet.

Samarbetet mellan lärare och vårdnadshavare vad gäller stöd i elevernas läxor beskrivs av ett *socialt samspel* mellan människor på olika nivåer. I tolkningen av det empiriska materialet tar vi stöd av Vygotskijs (1934) beskrivning av det sociala samspelet mellan människor och han hävdar att det är det centrala i lärprocessen. Empirin ger uttryck för samarbetet mellan skola och hem, men också mellan vårdnadshavare och barn i hemmet genom läxan. Läxan kan tolkas som ett medierande redskap för samarbete och lärande (Säljö, 2005). Analysen av intervjumaterialet pekar på att läxan har en förmedlande funktion i samarbetet mellan hem och skola. Skolans vardagsverklighet blir synlig som information för vårdnadshavarna via läxan. De medverkande parterna i samarbetet är lärare, vårdnadshavare och barn som har olika *roller* och uppgifter (Bronfenbrenner, 1979). I samband med elevernas läxläsning intar vårdnadshavare en lärarroll och barnen en elevroll. *Kommunikation* är ett socialt samspel som sker mellan de olika parterna med syfte att stödja vårdnadshavarna med elevernas läxor. Genom den dialogiska kommunikationen ger lärarna vårdnadshavarna strategier och en förståelse av läxans innebörd. Strandbergs (2006) och Säljös (2005) syn på dialog och kommunikation mellan människor som är av betydelse för utvecklandet av lärprocessen ger oss förståelse för lärarnas beskrivning av samarbetet och ett utvecklat samarbete mellan skola och hem. Genom Vygotskijs (1934) tankar om språket kan vi uppfatta lärarnas framställning av att använda ett tydligt språk som vårdnadshavarna förstår och kan ta till sig. Barnets *omvärld* (Säljö, 2005) ses som en viktig del av lärprocessen. Skolan och hemmet bildar tillsammans en stor del av barnets omvärld. Lärarnas syn på läxan är att den kan inkludera och engagera vårdnadshavarna i elevernas lärprocess. På så sätt sammanför läxan barnets omvärld som ett medierande redskap.

Betydande faktorer som lärarna belyser för ett lyckat samarbete är tydlighet och deras förhållningssätt. Tydlighet innefattar lärarnas tydlighet i kommunikationen med vårdnadshavarna och förhållningssättet inrymmer en etisk dimension i samarbetet med vårdnadshavarna. Aspekter som spelar in och som speglar tydlighet och förhållningssättet är följande; ge läxan i tid, öppen kommunikation och ge information.

Att ge läxan i god tid i förväg uttrycker lärarna är viktigt för att ge familjen tid att planera in läxan. Lärarna beskriver en öppen kommunikation med att vårdnadshavare alltid är välkomna till skolan för att ställa frågor eller vara med. Lärarna finns alltid tillgängliga genom att föräldrar kan ringa, mejla, skriva kommentarer på läxan eller i hembok. Lärarna framhäver att de har uttryckt för vårdnadshavarna att de alltid är välkomna att ta kontakt. Information ger lärarna till vårdnadshavarna genom veckobrev, föräldramöte, informationskväll och hembok. Lärarna påpekar att tydlighet är viktigt för en utveckling av samarbetet. De försöker ge tydliga instruktioner av läxan. Lärarna vill att vårdnadshavarna ska kontakta dem så fort något är oklart. Något vi kan tolka utifrån respondenternas utsagor är att det några lärare anser att de redan har i sitt samarbete med vårdnadshavarna har andra lärare som vision att utveckla. Exempelvis tydlighet, några lärare menar att de är tydliga i sin information till vårdnadshavarna medans andra lärare önskar att de kunde bli ännu tydligare. Det lärarna har som vision är att förstärka det dem redan gör. Att de ska praktisera en ännu mer öppen kommunikation till vårdnadshavarna än vad de redan gör och att de ska få mer respons från vårdnadshavarna kring elevernas skolarbete och skolans information.

Diskussion

Med återkoppling till syfte och frågeställningarna kommer vi att diskutera vår valda metod och vårt resultat i förhållande till studiens tidigare forskning och ur de valda teorierna. Vi diskuterar vidare studiens nyttoaspekt och förslag på fortsatt forskning.

Metoddiskussion

Vi valde att genomföra en kvalitativ studie med hjälp av sex respondenter i form av intervjuer. Anledningen till att vi valde att intervjua var för att vi skulle undersöka lärares erfarenheter och visioner av samarbetet mellan skola och hem. För att säkerställa att vår intervjuguide besvarade vårt syfte genomförde vi en provintervju. Eftersom vi ansåg att vår provintervju besvarade syfte beslöt vi oss att använda oss av den i vår studie (Trost, 2010). Vi bedömer att en provintervju är positiv för studiens trovärdighet och kvalitet.

I vår intervjuguide (se bilaga 1) valde vi att börja med öppna frågor där respondenterna fick berätta om sina erfarenheter kring samarbete och läxor. Detta gjorde vi för att få en öppen och avslappnad inledning på intervjun.

Vi beslutade oss för att intervjua tre respondenter var. Detta berodde dels på praktiska orsaker då tidsramen var begränsad, dels att vi bedömde att respondenterna skulle känna sig i underläge om vi hade varit två mot en. En nackdel med att vara ensam intervjuare är att intervjuaren kan missa att ställa följdfrågor vid rätt tillfälle som man skulle kunna ha gjort om man varit två intervjuare. Vi ställde samma huvudfrågor till respondenterna och det gör att även om vi gjorde intervjuerna var för sig så följer intervjuerna samma guide även om frågorna kom i olika ordning i vissa fall (Stukát, 2011). Det gör att vi inte anser att studiens resultat påverkades av att vi var två som intervjuade var för sig.

Avbrottet under en intervju bedömer vi inte påverkade intervjun, då det var precis när vi skulle avsluta intervjun. Om vi skulle göra om studien skulle vi valt andra platser för intervjun där vi kunde säkerhetsställa att vi inte blev störda eller avbrutna. Då vi valde att låta respondenterna välja plats för intervjun tror vi ändå att de valde platser där de känner sig ostörda och bekväma (Stukát, 2011). Eftersom lärare 1 försköt tiden två gånger har vi naturligtvis funderat över detta, kanske kände hos sig stressad över att ställa upp på intervju just den dagen. Något som vi kunde ha tänkt på var att fråga om respondenten hellre ville byta dag för intervju. Men eftersom respondenten själv valt dag och tid antog vi att hon hade tid för intervjun.

Genom att vi spelade in intervjuerna så kunde vi lyssna på varandras intervjuer. Det anser vi ökar trovärdigheten för studien då båda har lyssnat på alla intervjuer. På den inspelade intervjun kan man höra tonfall, skratt, harklingar och tveksamheter vilket man annars missar vilket kan vara viktigt att reflektera över vid tolkning och analys (Trost,

2010). Harklingar kan vara ett sätt för respondenterna att få tid att tänka och reflektera över frågan. Lärarna harklade sig ibland innan de skulle svara vilket också skulle kunna bero på att de är rädda för tystnaden som uppstår när de tänker. Ibland är lärarna tveksamma när de svarar vilket visar sig i form av att de avbryter sig själva och ändrar sina meningar. Detta kan bero på att de är osäkra över svaret och för att de kanske inte har reflekterat över dessa frågor tidigare. Någon närmare analys av det ovan beskrivna i relation till resultatet har vi inte gjort.

Vi valde att transkribera allt i våra intervjuer och detta är något som har tagit mycket av vår tid. Att vi valde det beror på att vi inte ville missa något viktigt i något sammanhang i intervjuerna som helhet (Patel och Davidsson, 2011). När vi har citerat respondenterna har vi valt att citera ordagrant vad de sa. Detta gör att vi presenterar exakt deras ord för att öka trovärdigheten. I vissa fall rättar lärarna sig själva och detta gör att vi reflekterar över om de ändrar sig i sina svar och på så vis får vi följa deras tankegång.

För att säkerhetsställa att vi fick deras erfarenheter beslutade vi oss för att inte dela ut intervjuguiden i förväg. Detta för att vi inte ville riskera att få tillrättalagda svar eller svar som respondenterna tror att vi ville ha. Respondenterna hade heller inte chans att diskutera frågorna i intervjuguiden med varandra eller annan personal på skolorna då vi intervjuade tre lärare på varje skola. Om respondenterna inte har sett guiden kan det finnas en risk att de känner sig stressade med att svara snabbt och då hinner de inte reflektera över varken frågan eller sitt eget svar på den. Samtidigt kan det vara en fördel med att dela ut intervjuguiden då respondenterna hinner reflektera mer över sina erfarenheter som vi vill ta del av.

Talongen med de forskningsetiska principerna (Patel och Davidsson, 2011; Stukát, 2011) ville vi ha påskrivna innan intervjun för att vara säkra på att respondenterna fått ta del av dessa. Att lärarna skrev under direkt vid förfrågan gör att vi ändå är kritiska till om de verkligen tänkte igenom sitt beslut om deltagande i studien. Flera av respondenterna svarade att de ville ställa upp innan de läst igenom talongen och visste vad det innebar.

Vi kan konstatera att den analysmodellen (Trost, 2010) vi valde var relevant för vår studie. Genom modellen kunde vi urskilja mönster och kategorier från intervjuerna med respondenterna. Det var en smidig metod och vi fick snabbt en överblick av datainsamlingen genom att använda olika färger på överstrykningspennorna. Vi är medvetna om att vårt val av analysmodell och teorier har betydelse för det resultat vi fått fram. Om vi valt en annan modell att analysera utifrån så skulle den kunna visa ett annat resultat. Studiens teoretiska begrepp inverkar också på resultatet, då dessa bestämmer vad vi ser i datamaterialet. Vi har utgått från begreppen samspel, kommunikation, omvärld och roller vilket gör att vårt resultat har blivit synligt utifrån de perspektiven.

Vi valde att inte genomföra observationer för att vi bedömde att intervju var den metod som passade bäst till vårt syfte. Det vi ändå reflekterar över är om resultatet skulle se annorlunda ut om vi hade observerat. Genom våra intervjuer har vi hört hur lärarna själva upplever sitt samarbete. Vi kan dock inte vara helt säkra på att det är så det ser ut. Det kan finnas en risk att lärarna har förfinat hur samarbetet ser ut. Genom att också ha observation som metod för datainsamling hade vi fått se hur lärarnas samarbete sett ut utifrån vårt perspektiv. Vi bemöter dock deras svar med respekt och bedömer dem trovärdiga. Vårt syfte var också att ta reda på lärarnas visioner av samarbetet mellan skola och hem. Detta är något som vi inte hade kunnat observera; där är intervju den metod som passar bäst.

Resultatdiskussion

Vår resultatdiskussion är strukturerade under olika rubriker. Dessa rubriker är: *läxan som medel för samarbete, faktorer för samarbetet, bristande stöd och möjligheter till utveckling, etisk förhållningssätt och skolans värdegrund.*

Läxan som medel för samarbete

Lärarna i studien anser liksom flera författare (Andersson, 2003; Högdin, 2006; Kimber, u.å.) att vårdnadshavarna har en viktig roll i elevernas skolgång och kunskapsutveckling.

I det här avsnittet diskuterar vi läxan som ett medierande redskap (Säljö, 2005) för att sammanföra skolan och hemmet samt för elevens lärande. Detta ger lärarna uttryck för genom att beskriva hur läxan ger vårdnadshavare en insyn i elevens kunskapsutveckling och en inblick i vad som arbetas med i skolan. Skolan måste lära känna hela elevens livssituation, både hur den har det i skolan och hemma, för att kunna tillfredsställa varje elevs förutsättningar och behov (Sverne, 1992). Elevens livssituation ses som elevens omvärld (Säljö, 2005). Vygotskij (1934) hävdar att barn påverkas positivt vid ett nära samarbete tillsammans med andra och det centrala för människor är att samspela med varandra. Jacobsson (2007) antyder att läxan är ett medel för att skapa ett samarbete mellan skola och hem. Detta kan ses som en anledning till varför lärarna ger läxor, att skapa ett samarbete för att föra samman skola och hem. Enligt Sverne (1992) är det skolan som ska ansvara för att få kontakt med vårdnadshavare. Flising, Fredriksson och Lund (1996) beskriver läxan som ett pedagogiskt samarbete mellan skola och hem. En annan anledning till att lärarna i studien ger läxor är att tiden inte räcker till i skolan. Lärarna uttrycker då främst att läsningen är viktig. För att eleverna ska utveckla sin läsförmåga krävs det att de läser mycket mer än vad som finns tid till i skolan. Lärarna beskriver även hur läxorna används för att befästa kunskaper genom fortsatt arbete hemma med till exempel matematiken. I litteraturen beskrivs denna typ av läxa som att man repeterar det som arbetas med i skolan (Flising, Fredriksson & Lund, 1996).

Utifrån studiens resultat kan vi alltså konstatera att läxor kan vara viktiga för samarbetet, men vi reflekterar över och kan ifrågasätta nyttan med rutinmässiga läxor, där ett tydligt syfte saknas. Syftet med läxan torde variera beroende på vad läxan handlar om. Det kan vara att förstå något eller att upptäcka något. Vi vill poängtera läsläxan som viktig med stöd av lärarnas uttalanden. De menar att om eleverna ska bli goda läsare krävs det att de läser hemma. När lärarna i intervjuerna beskriver sitt samarbete med vårdnadshavarna vad gäller deras stöd i elevernas läxor framstår alltså läxan som ett medierande redskap (Säljö, 2005) med syftet att sammanföra elevernas omvärld, skola och hem, samt att skapa förutsättningar för lärande. Det bedömer vi som en viktig orsak till varför lärarna i studien ger läxor. Läxan som medierande redskap involverar och inkluderar vårdnadshavarna i elevernas skolgång. Av detta kan vi förstå att om eleverna inte skulle få med sig något skolarbete hem är det inte säkert att vårdnadshavarna skulle bli lika involverade. Ett alternativt sätt för vårdnadshavare skulle i sådana fall vara att besöka skolan för att ta del av det som eleverna arbetar med. Det är inte troligt att alla vårdnadshavare skulle göra det.

Faktorer för samarbetet

I intervjumaterialet beskriver lärarna konkreta uppmaningar som; ge läxan i tid, vara öppen i kommunikationen, ge information och vara tydlig är viktiga aspekter för ett lyckat samarbete mellan skola och hem. Dessa uppmaningar handlar om faktorer som tydlighet och förhållningssätt. Vi tolkar dessa som grundläggande förutsättningar för ett fungerande samarbete. Även Flising, Fredriksson och Lund (1996) anser att det är viktigt att ge läxan i tid för att skapa förutsättningar att planera in läxan. Lärarna beskriver hur läxan kan leda till bråk i familjen då de inte kan enas om när den ska genomföras. Att läxan kan innebära både osämja och en trivsamt stund för familjen menar även Jacobsson (2007). En orsak till varför det kan bli bråk kring läxan i hemmet menar vi kan bero på att barn och vårdnadshavare i hemmet får inta rollerna som elev och lärare vid läsläsning. Detta är roller de inte är vana att ha i hemmiljön och deras olika roller kan leda till att det utlöser osäkerhet och osämja. Vi konstaterar att ett sätt att förhindra osämja kring läxarbetet är att lärarna är tydliga med läxans instruktioner. Det kan vara frustrerande för barnet att vårdnadshavare och lärare förklarar till exempel en matematikläxa på olika sätt. Som lärarna i studien antyder kan vårdnadshavare förstora upp läxans omfattning och de tror att läxan är svårare än vad den är tänkt att vara. Lärarna antyder att det är viktigt att anknyta till elevernas omvärld, hem och skola, vid inläsning. Vi bedömer att det är viktigt att utgå från elevernas omvärld för att de ska kunna utvecklas.

Bristande stöd och möjligheter till utveckling

Lärarna förklarar att brist på intresse för elevernas skolgång hos vårdnadshavare kan bero på tidsbrist. Vårdnadshavare prioriterar annat på sin fritid framför att stödja sina

barn i deras läxor. Detta kan uppfattas som att vårdnadshavare är stressade över andra uppgifter och aktiviteter och hinner inte lägga tid på läxor. Hellsten (2000) och Westerlund (2004) beskriver hur läxor kan vara ett stressmoment för elever, då de aldrig känner sig färdiga med det och upplever att den är för stor. I vår studie är detta inget som lärarna ger uttryck för, att läxan är något som stressar eleverna. Westerlund (2004) menar även att eleverna känner att de får läxor på sådant de inte kan och som de behöver öva mer. Lärarna i vår studie menar däremot att de ger läxor som eleverna kan, sådant som de arbetat med i skolan och som de behöver repetera. Vi konstaterar, som vi nämnt ovan, att det är viktigt att eleverna vet syftet med sin läxa och att de vet vad som krävs av dem när de har genomfört läxan.

I dagens samhälle där båda vårdnadshavarna ofta arbetar är det svårt att hitta tid för läxläsning (Cooper, 2007). Eleverna går då långa dagar på fritids och när vårdnadshavarna hämtar dem på kvällen har de ofta andra aktiviteter som ska hinnas med. Painter (2004) hävdar till skillnad från Cooper (2007) att läxor är något positivt och som förväntas av elever, vårdnadshavare och lärare. Vi kan konstatera att det kan vara svårt att få tid till att läsa läxor tillsammans vårdnadshavare och barn. För att samarbetet kring läxorna ska fungera mellan skola och hem bedömer vi utifrån vårt resultat att det är viktigt att lärarna är medvetna om familjens vardag. Lärarna måste göra det möjligt för familjen att kunna genomföra läxorna. Med det menar vi att lärarna ger läxor med ett tydligt syfte och tydliga instruktioner, att läxorna ges i god tid och att lärarna finns tillgängliga för eventuella oklarheter kring läxan. För precis som Painter (2004) bedömer vi att läxan bidrar till kunskapsutveckling. Då eleverna inte går så många timmar i skolan om dagen är det svårt att få tillräckligt med tid för till exempel elevernas läsutveckling. Vi bedömer då att det krävs att eleverna även läser hemma med vårdnadshavare. Cooper (2007) påpekar dock att läxor kan bidra till att det blir för mycket inläring för eleverna med skolarbete både i skolan och i hemmet. Utifrån det krävs att läxan måste vara på en rimlig nivå och mängd så att inte eleverna känner att det blir för mycket.

Lärarna beskriver hur de skickar hem läxor med eleverna själva klara av att genomföra samtidigt som de förväntar sig att vårdnadshavarna ska finnas där och stötta sina barn under tiden de läser läxan. Detta gör att vi kan se att vårdnadshavarna måste ta någon slags lärarroll i läxläsningen. Flising, Fredriksson och Lund (1996) menar dock att skolan inte kan begära att vårdnadshavarna ska ta en lärarroll när de hjälper sina barn med läxan eftersom de har olika bakgrund och kunskaper.

Ett stöd för vårdnadshavarna kring läxorna kan enligt lärarna vara läxhjälp på skolan. Med läxhjälp menar lärarna att eleverna får vara kvar på skolan och med hjälp av en lärare lösa läxan. Samtidigt menar lärarna att vårdnadshavarna inte får hjälp med själva stödet utan att skolan gör arbetet med läxhjälp åt dem. Med detta kan vi konstatera att

om en del av syftet med läxorna är att skapa ett samarbete mellan skola och hem så försvinner det. Om eleverna gör sina läxor i skolan försvinner möjligheten för vårdnadshavarna att få en inblick i elevens skolgång och kunskapsutveckling. Detta kan stödjas av Kimbers (u.å.) och Flisings, Fredrikssons och Lunds (1996) tankar kring läxan som medel för att få vårdnadshavare involverade och att kunna påverka skolsituationen. Genom att skolan anordnar matematikkvällar för att stödja vårdnadshavarna kan de nå nästa nivå i sin utvecklingszon. Detta är något som Vygotskij (1934) menar är nödvändigt, att man behöver bli instruerad för att kunna lära och för att kunna utvecklas. Det är först då vi lär oss kan vi konstatera. Skolan borde, enligt Eriksson (2009), ansvara för att vårdnadshavare tar ett större ansvar för sina barns läxor. Kimber (u.å.) menar även att det är eleverna som blir lidande när vårdnadshavarna inte prioriterar skolan i form av läxan. Vårt resultat visar att det inte alltid är på grund av att vårdnadshavarna inte kan eller förstår hur de ska hjälpa sina barn med läxan som är orsaken till att de inte hjälper barnen. I vissa fall väljer vårdnadshavarna att prioritera bort läxan och istället lägga sin tid på egna fritidsintressen. ”Nej, mamma var på gymna så vi gjorde inte, vi hann inte det. Det blev ingen tid till det alltså” (Lärare 5). I dessa fall menar lärarna att det är viktigt att vara tydlig med att läxan är viktig och att den måste prioriteras, vilket även Högdin (2006) påpekar.

Etiskt förhållningssätt

Vi drar slutsatsen att om vårdnadshavarna ska kunna stödja sina barn med läxan är det viktigt att skolan kommunicerar på ett språk som vårdnadshavarna förstår. I praktiken betyder det att skolan inte använder begrepp som är svåra att förstå för någon som inte är lärare och att skolan tänker på de vårdnadshavare som inte har svenska som modersmål. I studien framkommer det att lärare inte översätter läxan till det språk vårdnadshavarna har som modersmål, men intervjun får en lärare att reflektera över om det kanske borde göras. Läraren påpekar dock att hon är extra tydlig med instruktioner till det barnet så att det vet exakt vad läxan innebär. Det speglar ett etiskt förhållningssätt där läraren måste ta hänsyn till elevens omvärld. För att elevens skol- och hemmiljö ska sammanföras måste vårdnadshavarna förstå och vara delaktiga i elevens skolgång.

Skolans värdegrund

Läroplanen (LGR 11, Utbildningsdepartementet, 2011) klargör att skolan ska vara likvärdig för alla elever och att den ska ta hänsyn till elever med olika förutsättningar och behov. Utifrån det menar vi att skolan har ett ansvar att hjälpa vårdnadshavarna i deras stöd med läxorna. De elever som inte får stöttning av sina vårdnadshavare med läxorna har inte samma förutsättningar att klara läxan som elever som får stöd. Detta kan leda till att eleverna inte får en likvärdig utbildning då läxan är en del av den.

Lärarna menar att tiden i skolan inte räcker till och att mycket tid för till exempel läsinläringen måste läggas i hemmet. För att eleverna ska få det stöd de behöver hemma behöver lärarna ge vårdnadshavarna verktyg för att kunna stödja sina barn. I studien har vi identifierat faktorer som bidrar till att vårdnadshavarna kan ges stöd i läxläsningen. Dessa faktorer är lärares förhållningssätt och tydlighet.

Avslutande reflektion

Studiens syfte var att ta del och göra en analys av lärares erfarenheter av samarbete med vårdnadshavare avgränsat till stöd i elevernas läxor. Vi ville identifiera betydande faktorer för ett samarbete mellan skola och hem och ta del av lärares eventuella visioner om ett utvecklat samarbete. Av resultatet kan vi utläsa att lärarna upplever att samarbetet mellan skola och hem är viktigt för dem i sitt arbete. Vi kan konstatera utifrån lärarnas utsagor att läxan kan tolkas vara ett medierande redskap i lärandet och för att sammanföra elevens omvärld, skola och hem. Lärarna i studien poängterar att läxan är ett viktigt redskap för dem för att få ett samarbete med vårdnadshavarna. Läxan skapar möjlighet för vårdnadshavarna att bli delaktiga och engagerade i elevens skolgång och lärprocess. För att upprätthålla ett samarbete visar analysen att *tydlighet* och *förhållningssätt* är betydelsefulla faktorer. Lärarnas visioner av ett utvecklat samarbete är att det ska finnas en öppen kommunikation mellan skola och hem.

Studiens resultat är intressant för både verksamma lärare och vårdnadshavare. Läxor är något som många lärare använder sig av och det är intressant för dem att ta del av studiens resultat som visar att läxan kan ha en förmedlande funktion och ses som ett medierande redskap. För vårdnadshavare kan studien bidra till ett nytt sätt att se på läxan. Vårdnadshavarna kan genom studien bli medvetna om att läxan kan vara ett sätt för dem att bli involverade i sina barns skolgång och kunskapsutveckling. För oss innebär studien att vi har fått ett nytt perspektiv på hur läxan kan användas. Läxans syfte är inte bara att eleverna ska göra klart eller repetera skolarbete, utan kan också vara ett sätt att involvera vårdnadshavare och skapa en bro mellan skola och hem.

I fortsatt forskning vore det intressant att undersöka samarbetet mellan hem och skola utifrån ett föräldraperspektiv eller elevperspektiv. Vad upplever vårdnadshavarna själva behöva stöttning med och vilka är deras visioner om ett utvecklat samarbete? Det skulle vara intressant att ställa vår studie mot en liknande ur ett föräldraperspektiv alternativt elevperspektiv för att se vad som skiljer sig. En tänkvärd studie vore att undersöka hur vårdnadshavare bedömer de faktorer vi identifierat. En annan aspekt som vore intressant att undersöka är ifall vårdnadshavarna också är nöjda med hur samarbetet ser ut idag, som en del av lärarna i studien framhåller att dem är.

Referenser

- Andersson, I. (2003). *Föräldrars möte med skolan* (Rapport Individ, omvärld och lärande/Forskning, 15). Stockholm: Lärarhögskolan.
- Bremberg, S. & Wennerholm Juslin, P. (2005). *Bättre skolprestationer med ökat föräldrainsflytande*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Brodin, J. (2008). Barn av sin tid. I J. Brodin (Red.), *Barn i utsatta livssituationer* (s.23-47). Malmö: Gleerups.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Cooper, H. (2007). *The Battle Over Homework*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Eriksson, L. (2009). *Lärares kontakter och samverkan med föräldrar* (Rapporter i pedagogik, Örebro universitet, 14). Örebro: Örebro universitet.
- Flising, L., Fredriksson, G. & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt – En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget.
- Hellsten, J-O. (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt – En studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas – förändras – förblir som den är* (Doktorsavhandling). Uppsala: Uppsala University.
- Högdin, S. (2006). Hemmets resurser - Om ungdomars upplevelse av föräldrars stöd och engagemang i deras skolgång. *Pedagogisk Forskning i Sverige, 11(1)*, 1–19.
- Högdin, S. (2007). *Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan* (Rapport i socialt arbete, 120). Stockholm: Stockholms universitet.
- Jacobsson, L-L. (2007). *Föräldrars inställning till läxor* (Examensarbete, Lärarprogrammet). Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Kimber, B. (u.å.). *Möten med föräldrar. Om föräldrasamarbetets möjligheter*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.
- Kvale, S. & Brinmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedins nätupplaga, (2012). NE. [Elektronisk]. URL: <http://www.ne.se.libraryproxy.his.se/sve/1%C3%A44xa> [2013-01-11].
- Painter, L. (2004). *Homework*. Oxford: Oxford University Press.

- Patel, R. & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- SFS. (2010:800). Skollagen. Tillgänglig 2012-09-18. http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K3
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken*. Stockholm: Nordstedts akademiska.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sverne, T. (1992). *Skolan och föräldrarna – Ett gemensamt ansvar för barn*. Göteborg: Förlagshuset Gothia.
- Säljö, R. (2005). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr 11*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: CM-Gruppen AB.
- Vinnerljung, B., Berlin, M. & Hjern, A. (2010). Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. I Socialstyrelsen, *Socialrapport 2010- en översikt* (s. 228-266). Stockholm: Socialstyrelsen.
- Vygotskij, L. S. (1934). *Tänkande och språk*. (Kajsa Öberg Lindsten, övers,) Göteborg: Daidalos.
- Westerlund, I. (2004). *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift* (PiUS – Pedagogik i utbildning och skola). Linköping: Linköpings universitet.

Intervjuguide

Ålder, hur länge har du arbetat, utbildning- och ämneskompetens

Berätta om dina erfarenheter kring samarbetet mellan skola och hem.

Berätta om dina erfarenheter då det gäller läxor.

1. Vilket stöd förväntar du dig att eleverna ska få hemma?
2. Hur upplever du vårdnadshavarnas inställning till läxor?
3. Hur resonerar du kring elevers läxor och vårdnadshavarnas ev. bristande stöd?

Följdfråga: Vilka konsekvenser ser du av vårdnadshavares bristande stöd med läxorna?

4. Hur ser din kommunikation med vårdnadshavarna ut kring deras stöd med läxorna?

Beskriv ett önskvärt samarbete mellan vårdnadshavare och skola kring läxorna.

5. Vilka möjligheter ser du att utveckla samarbetet med hemmet? Hur?
6. Hur gör du när du märker att samarbetet inte fungerar?

Berätta om skolans stöd till vårdnadshavarna att hjälpa sina barn med läxor.

Följdfråga: Vad kan vårdnadshavarna behöva hjälp med?

7. Hur gör du för att förebygga ett bristande stöd hemifrån?
8. Om du märker att en elev inte får stöd hemma, hur agerar du då?

(Hur säger du det till vårdnadshavarna?)

Bilaga 2

Hej!

Vi heter Anna Johansson och Caroline Björkgren och läser vår sista termin på lärarutbildningen vid Högskolan i Skövde. Vi skriver vårt examensarbete och vi skulle gärna vilja intervjua dig som lärare för att få fram ett resultat. Syftet är att ta del av lärares erfarenheter av samarbetet mellan skolan och hemmet.

Ditt deltagande i studien är frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande. Materialet vi samlar in kommer att behandlas så att ingen utomstående har tillgång till det. Du kommer att vara anonym och i studien kommer vi använda fingerade namn på alla deltagare och namn på skola för att identiteten ska skyddas. Vi kommer att behöva spela in intervjun och insamlat material kommer endast användas i studiens syfte. Om du samtycker till deltagande i studien ber vi dig att fylla i talongen nedan. Vid samtycke bekräftar du även att du har tagit del av denna information.

Har du några frågor är du välkommen att kontakta oss.

Tack på förhand!

Mvh Anna Johansson och Caroline Björkgren

Mail: xxx

Telefon: xxx

Jag samtycker till mitt deltagande i studien och har tagit del av informationen ovan.

Jag samtycker inte till deltagande i studien.

Namn: _____

Underskrift: _____

Datum: _____